

Процес укључења југоисточне Европе у међународне интеграције у области безбедности

Др Небојша Човић

Кажу да је један конгоански диктатор својевремено изјавио да се неће дозволити балканизација Конга. Дакле, наше полуострво – уместо да буде познато по својој великој историји, по величанственој уметности, по светским чудима и природним лепотама – постало је познато по насилном цепању и уситњавању. Термин *балканизација* ушла је у све светске лексиконе да значи управо то: уситњавање. Наравно, пре уситњавања увек се дешава сецесија.

У Повељи Уједињених нација не предвиђа се и не помиње сецесија, штавише – у потпуној је онтолошкој супротности са духом Повеље. Поштовање територијалног интегритета држава подигнуто је у Повељи на ранг уставне норме, па ипак су на разним странама света, на Балкану нарочито, протеклих деценија јачале разједињујуће силе и сецесионистичке струје. Њихово снажење у некадашњој „великој“ Југославији довело је до грађанских ратова и великих етничких чишћења.

Следећи своје геополитичке, геостратешке и економске интересе, извесни чиниоци светске политике, свесно или несвесно, припомогли су растур СФР Југославије, еуфемистички називајући сецесију раздруживањем. Међутим, раздружити се могу државе које имају или су имале међународноправни субјективитет. У некадашњу југословенску заједницу нису биле удружене државе, него народи, али ко је о томе мислио деведесетих година управо протеклог века?!

Тако се десило да су административне границе на простору некадашње Југославије – повучене на основу договора и нагодби комунистичких лидера некадашњих републичких и покрајинских олигархија – постале државне границе. Сада цео свет признаје да се у југословенској драми ишло „прерано, предалеко и пребрзо“.

Десило се то да је један национализам награђиван, а други кажњаван и кажњен. Један је национализам узиман за савезника, други за непријатеља, а било би кудикамо боље да је сваки национализам посматран као болест људске интелигенције и као такав отклоњен и учинен нешкодљивим.

Дабоме, национализми се разликују и свако изједначавање води ка упрошћавању. Међутим, због тешког историјског наслеђа и старих крвавих међусобица, национализам балканских народа изузетно је опасан.

На основу наведеног, може се поставити питање да ли смо се, после свега што се издељавало на југоистоку Европе, примакли жељеној безбедности или смо се од ње одмакли.

Најпрецизнији и најпарадоксалнији одговор гласи: примакли смо се можда онолико колико смо се одмакли. После мноштва злочина и ратних ужаса, свим југословенским народима је потребно смирење и очишћење, што нас води ка закључку да долазе године мира и спокојства. На жалост, из грађанских ратова људи и народи изашли су са различитим осећањима: од тријумфализма до стида, депресије и разочараности. Многи Срби, чини се, мисле да су изиграни и преварени, остављени да живе у неколико држава и да буду мањина тамо где су до јуче били народ. То нас, на жалост, води ка закључку да је на Балкану једино сигурна несигурност.

Албанци, чини се, у већини наступају са негованим незадовољством. Албански екстремисти на Косову и Метохији, у Македонији такође, сањају неку велику етничку чисту државу, а у „Платформи за решавање албанског питања“ Академије наука Албаније цитиран је Абдил Фрашери, некадашњи идеолог албанског националног покрета, који је овако говорио уочи Берлинског конгреса: „У случају да велике силе овај јуначки и слободољубиви народ казне останком у ропству и још горе поделом између суседних држава, Балканско полуострво никада неће имати мир, јер Албанци никада неће престати да се боре за добијање своје националне независности“.

Пазите: „Балканско полуострво никада неће имати мир...“.

Назовимо ствари њиховим именом: вирус распарчавања на југоистоку Европе, на Балканском полуострву, није побеђен!

Мисао Карла фон Клаузевица која је небројено пута цитирана гласи: „Рат је настављање политике другим средствима“. То важи и за грађански рат. И њега припремају националне вође, лидери националистичких странака, идеолози и политичари.

Ако, дакле, опасност од нових крвавих сукоба на Балкану није битно смањена, дужни смо да наш пут до стабилности учинимо јасним и привлачним. Сви народи и државе европског југоистока треба да се нађу у европским интеграцијама и организацијама. Слажем се са албанским академицима који су казали да границе балканских држава у будућности, у Европској унији, „неће бити кинески зид“, него ће се „трансформисати у етно-културне границе“.

Албански национализам може да крене различитим путевима у будућности. Може да настави путем који је Милошевић одабрао пре много година, путем који води у нове сукобе, крвопролића и распарчавање. Путем који води ка губитку живота. Међутим, уколико међународна заједница, уз искрену помоћ и сарадњу земаља у региону, остане доследна у настојању да покаже да је контрапродуктивно следи тај мрачни пут – може да крене другим путем. Ка истинском помирењу, толеранцији, стабилности и сарадњи у региону. Наша улога

у тој борби је да покажемо нашим грађанима албанске и свих других националности да смо одлучни да обезбедимо потпуно поштовање њихових људских права и све погодности и обавезе које се дају грађанима у истински демократским земљама.

Европске интеграције и организације односе се и на војне и на цивилне структуре. Давно је речено: рат је сувише озбиљан да би се препустио војсци. Тој мисли Клемансоа, међутим, сасвим разложно је супротстављен следећи став: „Мир је сувише потребан да би се поверио само цивилима“. Зато се чини да предворја за улазак у неке организације, као што је „Партнерство за мир“, и саме те организације, као што је НАТО, на пример, треба да буду отворена за све балканске државе. Како ствари сада стоје, све су оне намерне да уђу у НАТО, али се једнима каже: „Ви сте на вратима!“, другима се вели: „Ви сте близу!“, трећима се поручује: „Можда у догледној будућности!“

Недавно је на самиту Атлантског пакта у Рејкјавику дефинитивно потврђено да ће Словенија, Бугарска и Румунија ускоро добити позив за улазак, да су Хрватска, Македонија и Албанија кандидати за прикључење, да СР Југославија за сада није ни на једном списку. Тако ће Југославија ускоро бити у окружењу, у положају сасвим неравноправном у односу на суседе. Све земље око ње (осим Босне и Херцеговине) биће у Алијанси, па ће она – ако, на пример, због Косова дође у спор с Албанијом – аутоматски бити у спору са целим светом! Мађарска, међутим, ако буде имала спорове са Румунијом због положаја Мађара у Ерделју, расправљаће као чланица Алијансе са чланицом Алијансе, у Алијанси! Политичка и државничка мудрост налаже да се то омогући свим земљама европског југоистока како би се убудуће спорне ствари решавале у организацијама којима припадају, или ће припадати, сви заинтересовани за исходе и расplete.

За улазак у такве међународне организације треба испунити извесне услове, на пример, створити цивилну контролу војске, али Европа може својим разумевањима и помоћи да скрати чекање и, најзад, убрза испуњење тих услова. Наиме, извесне будуће опасности могле би да се избегну бржим пријемом СР Југославије, тј. Србије и Црне Горе, у „Партнерство за мир“.

Ако се говори о процесу укључења Југоисточне Европе у међународне интеграције у области безбедности, мора се рећи да чекање није део процеса. Неизвесност, такође, не може бити део процеса.

Југославија се вратила у многе међународне организације. У Интерполу она већ истрајно ради а Интерпол јој помаже да успешно обави декриминализацију друштва. Извесни мафијашки и шверцерски канали су откривени и извесне њихове везе покидане захваљујући доброј сарадњи полиције и царинских служби неколико балканских земаља. Тај добар пример могао би да буде охрабрење за демократске владе балканских држава да потраже путеве сарадње у другим областима, у војним пословима свакако. Надајмо се доласку неког бу-

дућег, бољег времена, у којем балканске државе, свака посебно, неће производити све, дакле, ни оно што други производе боље од њих, и неће развијати све, па ни оно што други развијају брже од њих, него ће у оквиру заједничке безбедносне организације свака од њих добити посебне и подношљиве обавезе. Таква расподела одговорности, и финансијских напора, помогла би земљама европског југоистока да већи део националних доходака одвоје за привредни и културни развој, за образовање, за повећање стандарда становништва.

Ако бисмо се сви заветовали на испуњење тог циља, и предвидели рокове и начине њиховог остваривања, онда бисмо могли говорити о процесу.